

شناسایی عوامل موثر بر شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران

مهدی سادات الحسینی^۱

علی زارعی^۲

زهرا حاجی انزهایی^۳

doi 10.22034/SSYS.2022.475

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۱۰/۲۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۱۱/۱۱

هدف پژوهش حاضر، شناسایی عوامل موثر بر شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران بود. روش پژوهش کیفی (نظریه داده-بنیاد) بود. داده‌ها از طریق مصاحبه عمیق و نیمه ساختارمند با ۱۹ نفر از صاحب نظران (اعضای هیئت علمی دانشگاه، مدیران باشگاه ورزشی، معاونان وزارت ورزش و جوانان، روسای فدراسیون‌های ورزشی، ورزشکاران و اصحاب رسانه) انجام و همزمان با جمع‌آوری داده‌ها و انجام فرایند کدگذاری (باز، محوری و انتخابی) تحلیل انجام گرفت. پس از اشباع نظری و با تکمیل یافته‌ها، مدلی با رویکرد سیستماتیک طراحی گردید. نتایج نشان داد بعد از کدگذاری مرحله به مرحله، تعداد ۲۵۴ کد اولیه غیر تکراری به دست آمد که در قالب ۴۰ مقوله طبقه‌بندی شدند. می‌توان گفت که شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران بر مبنای عوامل مختلفی قرار دارد. لذا زمانی که مکانیسم اثر این عوامل به درستی شناسایی و تشخیص داده شود می‌توان شاهد رشد علمی و پیشگیری از شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران بود. با توجه به نتایج به دست آمده پیشنهاد می‌شود که فدراسیون‌ها و حتی باشگاه‌های ورزشی به ایجاد یک سیستم نظارتی مشخص بر عملکرد مربیان، داوران، ورزشکاران و مدیران بپردازند. همچنین با توجه به اینکه یکی از عوامل به وجود آمدن فساد در ورزش حرفه‌ای ایران وجود بسترهای قانونی، مقررات پیچیده، قوانین مبهم و سایر موارد مشابه است، پیشنهاد می‌شود با تدوین قوانین و سیاست‌های ورزش حرفه‌ای بر اساس قوانین بین‌المللی موجود در فدراسیون‌ها و قوانین رسمی کشور در جهت کاهش فساد در ورزش حرفه‌ای گام برداشت.

واژگان کلیدی: ورزش حرفه‌ای، فساد در ورزش، فساد در تیم‌های ورزشی، دلالتی در ورزش و شرط‌بندی

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
 ۲. دانشیار، مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
 E-mail: Dr_alizarei@yahoo.com

۳. استادیار، مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

در دهه اخیر، با شکل‌گیری انواع سازمان‌ها و اداره‌ها جهت ارضای نیاز افراد، شاهد بروز ناهنجاری‌های سازمانی و در اصطلاح «فساد اداری» به مثابه شکل جدیدی از انحرافات اجتماعی بوده‌ایم (کمپبل و گوریتز^۱، ۲۰۱۴؛ گروس^۲، ۲۰۱۱؛ لو^۳، ۲۰۰۵). کالینز، اولنبرک و رودریگز^۴ (۲۰۰۹) فساد را یک عمل انجام شده با هدف دریافت سود و مزایای شخصی نامیدند که هیچ‌گونه همخوانی و ارتباطی با وظیفه اصلی و حقوق افراد در سازمان‌ها ندارد و به نوعی پایمال شدن حق دیگران است (کالینز و همکاران، ۲۰۰۹). همچنین، دن نئوونوئر و کاپتین^۵ (۲۰۰۸)، رابیوسی و سانتانگو^۶ (۲۰۱۹)، رزآکرمن و پالیفکا^۷ (۲۰۱۶)، گورسیرا، استگ، دنکرز و هوسمن^۸ (۲۰۱۸) و مین^۹ (۲۰۱۹) فساد را استفاده از قدرت شخصی در سازمان در جهت کسب منافع نامشروع تعریف نمودند (دن نئوونوئر و کاپتین، ۲۰۰۸؛ رابیوسی و سانتانگو، ۲۰۱۹؛ رزآکرمن و پالیفکا، ۲۰۱۶؛ گورسیرا و همکاران، ۲۰۱۸ و مین، ۲۰۱۹). می‌توان اذعان داشت که فساد یک پدیده ناهنجار اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است که امروزه گریبان ورزش را گرفته است (ماینگ^{۱۰}، ۲۰۰۵). جهانی شدن صنعت ورزش منجر به یک فرایند تجاری به وسیله درآمد‌های نهفته برای سهامداران، حامیان مالی، مسئولان دولتی (سیاسیون) و ورزشکاران شده است. این درآمد نهفته منجر به این شده که بسیاری از ورزشکاران و مسئولان به منظور کسب سود و منفعت بیشتر، دچار ارتکاب فساد شوند (مین، ۲۰۱۹).

در این زمینه نیکا و پتوکووارو^{۱۱} (۲۰۱۴) معتقد بودند که فساد در ورزش به ویژه ورزش حرفه‌ای اشاره به نگرانی‌های اساسی و نیز پول‌های کلانی دارد که می‌تواند مسئولیت اقتصادی و اجتماعی بزرگی را سبب‌ساز شود و امروزه، به یکی از مشکلات ورزش تبدیل شده است و باید بیشتر مورد بررسی قرار گیرد. فساد می‌تواند به شکل‌های مختلف، کل سیستم ورزش را نابود کند. فساد در ورزش را می‌توان به هر نوع ناهنجاری در ورزش که طبق قانون ممنوع است، تعریف کرد (نیکا و پتوکووارو، ۲۰۱۴). جنینگ^{۱۲} (۲۰۰۶) بیان کرد که فساد در سازمان‌های ورزشی شامل موارد زیر است: (۱) رشوه به مقامات، (۲) تبانی با شرکت‌کنندگان در مسابقه و (۳) استفاده ورزشکاران از داروهای غیر مجاز (دوپینگ) که عملکردشان را بالا می‌برد. این اشکال فساد توسط افرادی که مدیر نیستند، صورت می‌پذیرد و در دسته سازمان‌های با افراد فاسد جای می‌گیرند (جنینگ، ۲۰۰۶). همچنین مانیگ (۲۰۰۵) موارد فساد موجود در ورزش را تجزیه و تحلیل کرد و مفاسد ورزشی را به

1. Campbell & Göritz
2. Gross
3. Luo
4. Collins, Uhlenbruck & Rodriguez
5. Den Nieuwenboer, & Kaptein
6. Rabbiosi & Santangelo
7. Rose-Ackerman & Palifka
8. Gorsira, Steg, Denkers & Huisman
9. Min
10. Maennig
11. Nica & Potcovaru
12. Jennings

دو دسته تقسیم نمود: دسته اول مربوط به نتایج رقابت است که به موجب آن ارائه‌دهنده و دریافت‌کننده رشوه می‌توانند ورزشکاران، مسئولان ورزش و غیرورزشکاران مانند داوران باشد. دسته دوم مربوط به فساد مربوط به انجمن‌های ورزشی و مسئولان در زمینه محل برگزاری میزبان مسابقات مهم، تخصیص حقوق یا نامزدی در سمت‌ها و غیره می‌باشد. همچنین گورس و چادویک^۱ (۲۰۱۱) فساد در ورزش را به چهار گروه (۱) رشوه، (۲) تبانی ورزشی، (۳) سوء استفاده از اطلاعات به منظور شرط بندی و (۴) دوپینگ تقسیم کردند (گورس و چادویک، ۲۰۱۱). مسترز^۲ (۲۰۱۵) مهم ترین مصادیق فساد در ورزش را تبانی در نتیجه بازی، دوپینگ، رشوه‌خواری جهت کسب میزبانی رویدادهای بزرگ و شرط بندی بیان نمودند (مسترز، ۲۰۱۵). در زمینه پژوهش‌های صورت گرفته پیرامون فساد در ورزش، لام^۳ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «فساد در ورزش» به این نتیجه رسید که فساد در ورزش شامل ۵ بخش است: (۱) مفهوم فساد، (۲) علل فساد ورزشی، (۳) عواقب فساد ورزشی، (۴) اصلاحات و (۵) چالش‌های مبارزه با فساد. مانولی، آنتونوپولوس و بایرر^۴ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «اجتناب ناپذیر بودن فساد در فوتبال یونان» بیان نمودند که تبانی، ترفندهای بلیط فروشی و گواهی نامه جعلی مالیاتی از جمله مصادیق بروز فساد در فوتبال یونان هستند و عمده مشکل فوتبال در این کشور عوامل سیاسی، ساختاری، اقتصادی و مدیریتی است (مانولی و همکاران، ۲۰۱۹). یلماز، مانولی و آنتونوپولوس^۵ (۲۰۱۸) در پژوهش خود با عنوان «آنانومی تبانی در فوتبال ترکیه» گزارش نمودند که تبانی در ۱۷ مسابقه در فصل ۲۰۱۱-۲۰۱۰ اتفاق افتاده بود و منجر به تشکیل ۴ پرونده جنایی، ۷ کمیته انضباطی و ۹۳ مظنون و منجر به حذف دو تیم از مسابقات اروپایی شده بود. همچنین در این تبانی‌ها اثری از سیاسیون و شخص رئیس جمهور این کشور برای کسب نتیجه دلخواه باشگاه مورد علاقه خود نیز دیده می‌شد (یلماز و همکاران، ۲۰۱۸). هنری و محمودی (۱۳۹۸) در پژوهشی به تبیین الگوی کمی عوامل بروز فساد در صنعت فوتبال ایران با رویکرد نظریه داده-بنیاد پرداختند. نتایج بررسی آنها نشان داد که کلیه عوامل علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردی و پیامد از مدل ساختاری، بر پدیده محوری (فساد) دارای تأثیر معنادار و در جهت مثبت بودند و تنها ارتباط بین مقوله‌های علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر و راهبردی بر پیامد اثر معنادار و در جهت معکوس (منفی) بود. محمودی، هنری، یونسی و شهلائی باقری (۱۳۹۷) در پژوهشی به کاوش عوامل زمینه‌ای و مداخله‌گر بروز فساد در صنعت فوتبال ایران پرداختند. پس از تحلیل یافته‌ها، عوامل زمینه‌ای (بستر ساز) و عوامل مداخله‌گر (تأثیرگذار) شناسایی شدند. بر اساس همین یافته‌ها، بی اخلاقی، بی تعهدی، عدم تعامل و هم‌افزایی سازمانی و فراهم نبودن محیط حقوقی و قانونی به عنوان مقوله محوری شناسایی شدند. یافته‌های مربوط به عوامل زمینه‌ای بیانگر ۲۵ مقوله فرعی حاصل از کدگذاری محوری در ۷ مفهوم کلی حاصل از کدگذاری گزینشی همچون شکاف قوانین، انگیزه مالی، کارکرد نامناسب رسانه‌ها، تضعیف مجامع تصمیم‌گیری، ضعف قوانین نقل و انتقالات، فقدان

1. Gorse S & Chadwick
2. Masters
3. Lam
4. Manoli, Antonopoulos & Bairner
5. Yilmaz, Manoli & Antonopoulos

معیارهای رفتاری و شفاف نبودن فرایندها دسته‌بندی شدند. یافته‌های عوامل مداخله‌گر (تأثیرگذار) نیز در ۷ مقوله فرعی حاصل از کدگذاری محوری در ۳ مفهوم کلی از کدگذاری گزینشی تداخل وظایف، عدم اراده فساد ستیزی و عدم هماهنگی طبقه‌بندی شدند. به طور کلی شناسایی عوامل زمینه‌ای و تأثیرگذار بروز فساد می‌تواند به مسئولان در پیشگیری از وقوع فساد و بهبود سلامت سازمانی فوتبال کمک بسیاری کند. شفيعی و افروزه (۱۳۹۷) در پژوهشی به شناسایی و تبیین مولفه‌های موثر در بروز فساد در فوتبال ایران پرداختند. یافته‌ها نشان داد که مغیرهای مدیریتی - اداری و آموزشی - تربیتی بیشترین تأثیر را در همه ابعاد داشتند. همچنین، بالاترین رتبه شکل‌های فساد از دیدگاه بازیکنان، مربیان، داوران، کادر فنی و مدیریتی و اصحاب رسانه، تباری و از دیدگاه اعضای آکادمی فوتبال تحصیل مال از طریق نامشروع بود. یافته‌ها نشان داد که بعد کلان تبیین‌کننده بروز فساد در فوتبال است و سطوح میانی تأثیرگذاری ضعیفی بر فساد دارند - شاید تأثیرگذاری ضعیف به سبب قدرت تأثیر بعد کلان بر فساد در مقایسه با عوامل میانی و خرد باشد. همچنین زارع، حیدری نژاد و شتاب بوشهری (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی عوامل موثر بر بروز فساد اداری و روش‌های کنترل آن در وزارت ورزش و جوانان پرداختند. نتایج نشان داد که عوامل سازمانی با مقدار ۵/۸۸ بیشترین و عوامل آگاهی‌دهنده با مقدار ۲/۴۰ کمترین تأثیر را بر بروز فساد اداری دارند. در بخش کنترل فساد اداری نتایج پژوهش نشان داد که عوامل اثر بخشی قانونی با مقدار ۳/۶۳ بیشترین تأثیر و عوامل مدیریتی - اداری با مقدار ۱/۴۲ کمترین تأثیر را بر روش‌های کنترل فساد اداری دارا هستند.

با توجه به مطالب ارائه شده می‌توان گفت که نمونه‌هایی از فساد را کم و بیش می‌توان در هر سازمانی مشاهده کرد. سازمان‌های ورزشی در ایران نیز از این امر مستثنی نیستند که با توجه به نقش و مسئولیت مهمی که در امر توسعه ورزش و تأمین سلامت مردم دارند، فساد در ورزش بخصوص ورزش حرفه‌ای ایران می‌تواند تأثیرات مخرب زیادی را به بار آورد. با توجه به اینکه در ایران کمتر پژوهشی به فساد در ورزش پرداخته و اکثر پژوهش‌های انجام شده در زمینه فساد در صنعت فوتبال ایران - نظیر هنری و محمودی (۱۳۹۸)، محمودی و همکاران (۱۳۹۷)، شفيعی و افروزه (۱۳۹۷) و محمودی و همکاران (۱۳۹۶) - بوده و تعداد اندک این پژوهش‌ها موجب شده به رفع مشکل فساد کمک چندانی نشود، می‌توان گفت عدم نبود الگو و مدلی مناسب در این زمینه می‌تواند صدمات جبران‌ناپذیری برای ورزش حرفه‌ای ایران در پی داشته باشد. بنابراین کنکاش درباره این موضوع از اهمیت و ضرورت بالایی برخوردار است. پس سوال اصلی این پژوهش آن است:

چه عواملی بر شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران موثر هستند؟

روش شناسایی پژوهش

پژوهش حاضر کیفی، از نوع پژوهش‌های اکتشافی می‌باشد و هدف کشف پدیده‌هایی است که چندان قابل درک نیستند. این پژوهش به دنبال شناسایی عوامل موثر بر شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران بود. لذا پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های کاربردی است. این پژوهش بر مبنای جستجوی داده، دارای ماهیت کیفی است که از روش نظریه داده - بنیاد استفاده می‌کند. سئوالات مصاحبه بر اساس مدل سیستماتیک و رهیافت

نظامند اشتراوس و کوربین^۱ (۱۹۹۷) طراحی شده است؛ بدین صورت که ابتدا از طریق مطالعات اسناد، فهرستی از عوامل مؤثر با موضوع پژوهش شناسایی شد. فهرست مقدماتی به عنوان سئوالات مصاحبه و ابزار اولیه گردآوری داده‌ها مد نظر قرار گرفت. سپس راهنمای مصاحبه تدوین و پژوهشگر قبل از انجام مصاحبه با هر یک از صاحب نظران آگاه، راهنمای مصاحبه را برای آنان ارسال کرد. همچنین سئوال‌هایی بر اساس پاسخ مشارکت‌کنندگان به منظور کشف جنبه‌های خاص و عمیق تر فساد در ورزش از طریق مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختارمند پرسیده شد. مصاحبه با برخی سئوالات توصیفی همچون: سن، سابقه فعالیت و همچنین شناخت دقیق از سمت یا جایگاه مصاحبه‌شوندگان آغاز می‌شد و در ادامه سئوالات اصلی پژوهش پرسیده و در پایان نیز از مصاحبه‌شوندگان با سئوال باز مانند فکر می‌کنید مطلبی هست که به آن در این حوزه نپرداخته‌اید؟ خاتمه می‌یافت. مدت زمان مصاحبه بین ۷۰ الی ۱۲۰ دقیقه بود که در پژوهش حاضر میانگین مصاحبه با نمونه‌ها ۹۰ دقیقه بود. ذکر این نکته ضروری است که به منظور ثبت اطلاعات حاصل از مصاحبه‌ها، علاوه بر نکته‌برداری، از دستگاه ویژه ضبط صدا نیز استفاده گردید. به دلیل مسائل اخلاقی، قبل از شروع هر مصاحبه، برای ضبط گفتگو از مصاحبه‌شوندگان اجازه گرفته می‌شد. مصاحبه در مکان مورد توافق مصاحبه‌شونده و پژوهشگر بود. تعداد ۷ نفر از مصاحبه‌شوندگان به شکل هدفمند و با توجه به شناخت تیم پژوهش و مطالعه و بررسی مقالات و پژوهش‌های علمی و تعداد ۱۲ نفر هم به شیوه گلوله برفی و با معرفی گروه اول انتخاب شدند. برای هر یک از مشارکت‌کنندگان بعد از هماهنگی زمان مصاحبه، به منظور حداکثر استفاده از اطلاعات صاحب نظران و آشنایی با کلیت موضوع و جوانب آن، نامه‌ای همراه با جزئیات و اهداف اصلی پژوهش و سئوالات مرتبط با آن توسط پست الکترونیکی یا شبکه‌های اجتماعی به مصاحبه‌شوندگان ارسال شد تا با مطالعه و آمادگی ذهنی بیشتر در مصاحبه پاسخگوی سئوالات پژوهشگر باشند. البته تغییرات لازم در سئوالات برای هر یک از مصاحبه‌شوندگان قبل و حتی حین گفتگو و با توجه به شرایط مصاحبه انجام می‌شد. پس از انجام ۱۹ مصاحبه، پژوهشگر به اشباع نظری رسید. مصاحبه‌شوندگان شامل ۴ نفر عضو هیئت علمی دانشگاه که دارای مقاله علمی چاپ شده یا کتاب تالیفی یا ترجمه‌ای بودند، ۳ نفر از مدیران باشگاه‌های ورزشی، ۳ نفر از روسای فدراسیون‌های ورزشی، ۲ نفر از مدیران رسانه‌های ورزشی، ۳ نفر از مدیران عالی وزارت ورزش و جوانان، ۲ نفر از مدیران آکادمی ملی المپیک و ۲ نفر از ورزشکاران معروف در رشته‌های مختلف بودند. انجام مصاحبه‌ها تا حد کفایت یا اشباع نظری ادامه یافت. اشباع نظری مرحله‌ای است که در آن داده‌های جدیدی در مورد مقوله پدید نیاید و روابط بین مقوله‌ها برقرار و تأیید شده است (اشتراوس و کوربین، ۱۹۹۷). از آنجا که نظریه‌هایی که در عرصه علوم انسانی و رفتاری ارائه می‌شوند در طول زمان قابل، اصلاح و تعدیل هستند، پژوهشگران کیفی به جای واژه اعتبار و روایی، از واژه‌های «مقبولیت» «انتقال پذیری» و «تأییدپذیری» استفاده می‌کنند که داده‌ها مورد تأیید قرار گرفتند. همچنین از پایایی بازآزمون استفاده شد و پایایی معادل ۸۸ درصد گزارش گردید. بدین شکل که ۳ مصاحبه به عنوان نمونه انتخاب و هر کدام از آن‌ها توسط یک نفر متخصص مدیریت ورزشی آشنا به حیطه بازاریابی مجدد کُدگذاری شدند. سپس گداهای مشخص شده

برای هر کدام از مصاحبه‌ها با هم مقایسه گردیدند. در هر کدام از مصاحبه‌ها، کدهایی که بین دو کدگذار با هم مشابه بودند به عنوان "توافق" و کدهای غیر مشابه به عنوان "عدم توافق" مشخص شدند. با توجه به استفاده از روش کیفی نظریه داده-بنیاد در این پژوهش، گالدینک^۱ (۲۰۰۲) بیان می‌دارد بیشتر مطالعات الگوی کدگذاری پارادایمی را برای تحلیل داده‌های حاصل از روش داده-بنیاد معرفی می‌کنند که در قالب یک فرایند کدگذاری سیستماتیک^۲ شامل سه مرحله اولیه^۳، محوری^۴ و گزینشی^۵ منجر به ایجاد این مدل می‌شود (گالدینک، ۲۰۰۲). در این تحقیق پژوهشگر سعی نموده است بر اساس نظرات صاحب نظران از پدیده مورد مطالعه (شناسایی عوامل موثر بر شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران) مقولاتی را استخراج کند و در بخش بحث و نتیجه‌گیری به بررسی گسترده‌تر هر یک از مقوله‌ها بپردازد.

یافته‌های پژوهش

۸۰

جدول ۱: کدهای اولیه و کدبندی متمرکز

مقوله اصلی	کد محوری	کد اولیه	ردیف
شرایط علی	ضعف مدیریتی	عدم شایسته‌سالاری در انتخاب مدیران	۱
		ابهام در انتصابات مدیریتی	۲
		عدم ثبات مدیریتی	۳
		نتیجه‌گرا بودن مدیران	۴
		وجود مدیران غیر ورزشی	۵
		عدم استقلال کاری	۶
		عدم مسئولیت‌پذیری	۷
		چند شغله بودن مدیران	۸
		تفویض اختیار خارج از مسئولیت	۹
		آشنا نبودن با قوانین و مقررات	۱۰
		عدم وجود چشم‌انداز	۱۱
		عدم برنامه‌ریزی	۱۲
شرایط علی	بی‌عدالتی سازمانی	عدم وجود برنامه‌های کاری	۱۳
		عدم توجه به نگرش و تفکرات	۱۴
		تصمیمات غلط در سازمان‌های ورزشی	۱۵
		عدم توجه به پاداش‌ها	۱۶
		عدم وجود مزایا	۱۷

1. Goulding
2. Coding systematic
3. Open coding
4. Axial coding
5. Selective coding

شرایط زمینه‌ای	نبود اخلاق حرفه‌ای	قضاوت در مورد ورزشکاران	۱۸
		بی انضباطی از سوی مدیران	۱۹
		بی انضباطی از سوی مربیان	۲۰
		بی انضباطی از سوی ورزشکاران	۲۱
		بی انضباطی از سوی عوامل اجرایی	۲۲
		عدم وجود تعهد حرفه‌ای	۲۳
		عدم وجود ایدئولوژی اخلاقی	۲۴
		در نظر گرفتن منافع شخصی	۲۵
		عدم تعهد به تیم	۲۶
		زیر پا گذاشتن اصول اخلاقی	۲۷
		الگو و سرمشق از پیشکسوتان	۲۸
		عدم وفاداری به تیم	۲۹
		نهادینه کردن فرهنگ پهلوانی	۳۰
		رفتار مناسب با شئون اسلامی	۳۱
راهبرد	فرهنگ‌سازی	فرهنگ‌سازی از طریق توسعه رفتارهای مطلوب	۳۲
		توجه مسئولیت‌های آگاهانه	۳۳
		احیای حس مسئولیت‌پذیری	۳۴
شرایط زمینه‌ای	باند بازی	وجود دلالتان در ورزش	۳۵
		وجود باندهای مافیایی در ورزش	۳۶
		وجود خویشاوندی در ورزش	۳۷
شرایط علی	فساد سیستمی	وجود منافع ناعادلانه در ورزش	۳۸
		عدم وجود نظام دموکراتیک در ورزش	۳۹
		انحصارگرایی در قدرت	۴۰
		عدم شفافیت	۴۱
		عدم رعایت قانون	۴۲
		سوء استفاده از قدرت	۴۳
		انحصارطلبی	۴۴
		فساد در سطح کلان ورزش	۴۵
شرایط علی	عوامل ساختاری	ضعف در تشکیلات اداری	۴۶
		ضعف سیستم‌ها و روش‌ها	۴۷
شرایط علی	عوامل سازمانی	استفاده نکردن از منشور اخلاقی	۴۸
		پنهان‌کاری	۴۹
		نقض هنجارها	۵۰
		استفاده نادرست از الگوها	۵۱
شرایط مداخله‌گر	خلاء قوانین و مقررات	ضعف در قوانین و مقررات	۵۲
		دور زدن قوانین	۵۳
		اجرای سلیقه‌ای قوانین	۵۴
		تغییرات مداوم قوانین	۵۵
		پیروی نکردن از قوانین فدراسیون‌های ورزشی	۵۶
		سوء استفاده از قوانین	۵۷
		عدم به روز بودن قوانین	۵۸
		کمبود نظارت بر قوانین و مقررات	۵۹

شرایط علی	نقش عوامل اجرایی در ورزش	مقام پرستی	۶۰
		نفوذ و ارتباطات عوامل اجرایی	۶۱
		سهم خواهی عوامل اجرایی	۶۲
شرایط علی	سیاست سازمانی	عدم ثبات سیاسی	۶۳
		عدم تقسیم قدرت به صورت عادلانه	۶۴
		ساختار سیاسی نادرست	۶۵
		قدرت مسئولیت سیاستمداران در ورزش	۶۶
شرایط زمینه‌ای	ویژگی‌های فردی	منفعت طلبی	۶۷
		خود شیفتگی	۶۸
		میل به اختلاس	۶۹
		رانت خواری	۷۰
		جاه طلبی	۷۱
شرایط علی	منفعت و سود	نفع شخصی	۷۲
		نفع مالی	۷۳
		نفع تیمی	۷۴
		بستن قراردادهای هنگفت	۷۵
شرایط زمینه‌ای	فساد سیاسی	فضای باز سیاسی	۷۶
		پیشنهاد رشوه از سوی سیاستمداران	۷۷
		نبود آزادی رسانه‌ای برای ارائه گزارش‌های مربوط به فساد	۷۸
عوامل مداخله‌گر	فساد رسانه‌ای	انتصابات رسانه‌ای	۷۹
		گسترش شایعات فساد در رسانه‌ها	۸۰
		اعمال قدرت در رسانه‌ها	۸۱
		عدم انعکاس اخبار	۸۲
		مشارکت رسانه‌ها در فساد	۸۳
		سوق دادن نگرش افکار عمومی به دیگر مسائل در ورزش	۸۴
شرایط زمینه‌ای	فساد مالی	مستند سازی های مالی	۸۵
		عدم صداقت و پاک دستی مدیران	۸۶
		ابهام در صورت‌های مالی	۸۷
		فقدان سیستم ارزیابی و نرخ گذاری بازیکنان	۸۸
		عدم تفکیک بازرس قانونی از حسابرس	۸۹
		کمبود آیین نامه‌های مالی	۹۰
		عدم شفافیت‌های مالی	۹۱
		قراردادهای جعلی	۹۲
		شرایط علی	نبود نظارت
کمبود بازرس	۹۴		
نبود بازرس مستقل در ورزش حرفه‌ای	۹۵		
شرایط مداخله‌گر	فساد در بخش خصوصی	سوء استفاده مدیران خصوصی از مدیران دولتی	۹۶
		پیشنهاد رشوه دادن مدیران شرکت‌های خصوصی به مدیران دولتی	۹۷
		لایبگری	۹۸
		پولشویی	۹۹

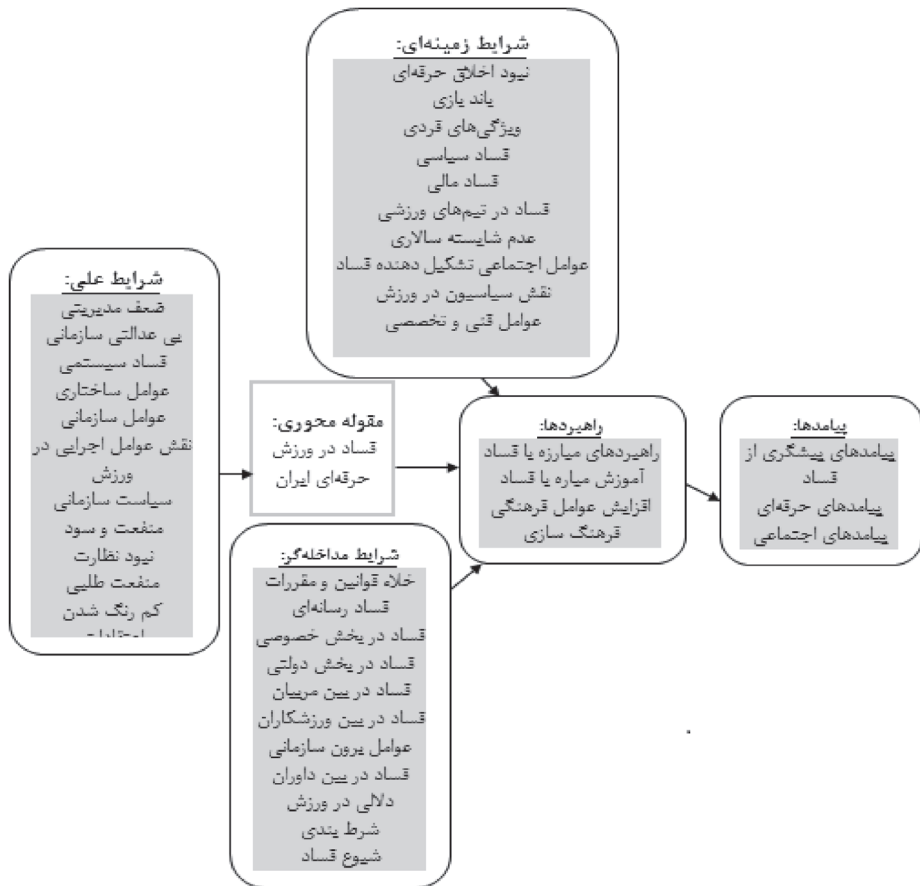
شرایط مداخله‌گر	فساد در بخش دولتی	رانت خواری از قدرت	۱۰۰		
		اختلاس مدیران دولتی	۱۰۱		
		عقد قرار دادهای زیان آور	۱۰۲		
		ارتباط با	۱۰۳		
		چاپلوسی برای حفظ سمت وابستگی های حزبی	۱۰۴ ۱۰۵		
شرایط زمینه‌ای	فساد در تیم‌های ورزشی	تبانی در نتیجه	۱۰۶		
		تبانی در خرید بازیکن	۱۰۷		
		رعایت نکردن بازی جوانمردانه	۱۰۸		
شرایط زمینه‌ای	فساد در تیم‌های ورزشی	تخریب دیگر تیم‌ها و باشگاه‌های ورزشی	۱۰۹		
		عدم وازین اخلاقی در تیم‌های ورزشی	۱۱۰		
		توجه به سطح درآمد خانواده‌ها	۱۱۱		
		عدم توجه به تیم‌های پایه	۱۱۲		
شرایط مداخله‌گر	فساد در بین مربیان	عدم توجه به بازیکنان با درآمد پایین	۱۱۳		
		تخریب مربیان	۱۱۴		
		ارتباط با دلالتان ورزشی	۱۱۵		
		جذب بازیکنان سفارش شده	۱۱۶		
		انحصاری شده نیمکت مربیگری	۱۱۷		
		عدم مسئولیت‌پذیری در بین مربیان	۱۱۸		
		درآمدهایی‌های نامتعارف از فروش بازیکنان	۱۱۹		
		عدم رعایت احراز شرایط حرفه‌ای مربیان	۱۲۰		
		شرایط مداخله‌گر	فساد در بین ورزشکاران	شهرت طلبی در بین بازیکنان	۱۲۱
				شرط بندی بازیکنان با عوامل خارج از ورزش	۱۲۲
دوپینگ بازیکنان	۱۲۳				
میل به پولدار شدن در بین بازیکنان	۱۲۴				
اعتماد به نفس کاذب در بین بازیکنان	۱۲۵				
پایبند نبود بازیکنان به باشگاه	۱۲۶				
بازیکن سالاری	۱۲۷				
جذب بازیکنان پولی	۱۲۸				
رابطه پنهان بازیکنان با دلالتان	۱۲۹				
وجود مافیای در نقل و انتقالات بازیکنان	۱۳۰				
کم شدن تعصب در میان ورزشکاران	۱۳۱				
شرایط مداخله‌گر	عوامل برون سازمانی	استفاده از بیت المال	۱۳۲		
		نبود نظام بانکی فعال	۱۳۳		
		نبود سیستم مالیاتی فعال	۱۳۴		
		خصوصی سازی بدون توجه به زیرساخت‌ها	۱۳۵		
		ساختار شکننده نظام مالی - اداری	۱۳۶		
		سهامدار نکردن هواداران	۱۳۷		
		شرایط مداخله‌گر	فساد در بین داوران	عدم پرداخت حقوق داوران	۱۳۸
چیدمان داوری بر اساس شهرت بدون توجه به زحمت داوران	۱۳۹				
ضعف مالی داوران	۱۴۰				
عدم آموزش داوران در مبارزه با فساد	۱۴۱				
نبود انسجام در تشکیلات داوری	۱۴۲				

شرایط مداخلگر	دلالی در ورزش	سوء استفاده از مدیران ناموفق	۱۴۳
		نفوذ و قدرت در رسانه‌ها ورزشی	۱۴۴
		جابه جایی مداوم بازیکنان	۱۴۵
		جابه جایی مداوم مربیان	۱۴۶
شرایط مداخلگر	شرط بندی	عدم توجه به سایت های شرط بندی از سوی مراجع قضایی	۱۴۷
		حضور مربیان، بازیکنان و داوران در سایت های شرط بندی	۱۴۸
		عضویت ارکان های اصلی ورزش در سایت های شرط بندی	۱۴۹
		شرط بندی در لیگ های پایین تر	۱۵۰
شرایط علی	منفعت طلبی	سهم خواهی مدیران و مربیان از قرارداد بازیکنان	۱۵۱
		سودجویی مدیران	۱۵۲
		میل به ستاره سازی در ورزش	۱۵۳
		نتیجه گرایی از سوی هواداران	۱۵۴
شرایط زمینه ای	عدم شایسته سالاری	انتصابات حاکمیتی در ورزش	۱۵۵
		انتصابات سیاسی در ورزش	۱۵۶
		انتصابات نابجا در ورزش	۱۵۷
		انتصابات پولی در ورزش	۱۵۸
		لایبگیری در انتصابات	۱۵۹
شرایط زمینه ای	عوامل اجتماعی تشکیل دهنده فساد	پایین بودن سطح سلامت اجتماعی افراد در جامعه	۱۶۰
		از بین رفتن سرمایه های اجتماعی	۱۶۱
		از بین رفتن اعتماد اجتماعی	۱۶۲
		افزایش فاصله طبقاتی	۱۶۳
		از بین رفتن مشارکت اجتماعی	۱۶۴
		بی بند و باری از سوی افراد مشهور	۱۶۵
شرایط علی	کم رنگ شدن اعتقادات	نبود دموکراسی در ورزش	۱۶۶
		پایین آمدن تقوای افراد	۱۶۷
		دور شدن از اهداف ورزش	۱۶۸
		کم رنگ شدن ارزش های دینی	۱۶۹
		لوده سازی فضای ورزش	۱۷۰
راهبرد	راهبردهای مبارزه بافساد	نظارت و کنترل	۱۷۱
		راهبردهای حقوقی	۱۷۲
		کنترل مالی تیم های حرفه ای	۱۷۳
		پرداخت به موقع حق و حقوق	۱۷۴
		احزار شرایط حرفه ای مدیران و مربیان	۱۷۵
		حذف دلالتان در ورزش	۱۷۶
		ترویج بازی جوانمردانه	۱۷۷
		گسترش بستر رقابت طلبی	۱۷۸

راهبردی	مبارزه با فساد راهبردهای	از بین بردن روابط خارج از عرف	۱۷۹
		تشکیل بنگاه‌های اقتصادی در ورزش	۱۸۰
		استفاده از تجارب کشورهای دیگر در مبارزه با فساد	۱۸۱
		افزایش عوامل اجتماعی در ورزش	۱۸۲
		صدور به موقه و سریع احکام انضباطی	۱۸۳
		ورود نهادهای قضایی در ورزش	۱۸۴
		برخورد قضایی با مافیای و دلالتان ورزشی	۱۸۵
		برخورد جدی با صاحبان سایت‌های شرط بندی	۱۸۶
		توجه به تیم‌های پایه	۱۸۷
		کاهش تهدیدات سازمانی و برون سازمانی	۱۸۸
		کانال قانونی فروش و خرید بازیکن	۱۸۹
		افزایش مجازات‌ها	۱۹۰
		افزایش ارتباط با نهادهای بین المللی مبارزه با فساد	۱۹۱
		گرفتن تست‌های مکرر دوپینگ	۱۹۲
		توسعه کمیته‌های اخلاقی در ورزش	۱۹۳
		جلوگیری از قانون کپی رایت	۱۹۴
		افزایش بازرسان در سازمان‌های ورزشی	۱۹۵
		تشکیل کمیته‌های فنی	۱۹۶
		توجه به انتصابات	۱۹۷
		افزایش نهادهای مبارزه با فساد	۱۹۸
ایجاد نهادهای مستقل برای مبارزه با فساد سازمانی	۱۹۹		
جلوگیری از قدرت طلبی مدیران	۲۰۰		
افزایش کمیته‌های انضباطی در تیم‌ها	۲۰۱		
ایجاد کمیته مبارزه با فساد در تیم‌های ورزشی	۲۰۲		
راهبردی	آموزش مبارزه با فساد	توجه به آموزش ارزش‌های اخلاقی به بازیکنان	۲۰۳
		کسترش آموزش‌های اخلاقی در تیم‌های پایه	۲۰۴
		برگزاری دوره‌های آموزشی مبارزه با فساد	۲۰۵
		آشنایی بازیکنان با قوانین و مقررات	۲۰۶
راهبردی	افزایش عوامل فرهنگی	جلوگیری از فعالیت‌های عام المنفعه و خریه افراد در عرصه ورزش	۲۰۷
		تقویت ارزش‌های فرهنگی در جامعه ورزشی	۲۰۸
پیامدهای	پیامدهای پیشگیری از فساد	توسعه زیر ساخت‌ها	۲۰۹
		از بین بردن بازیکن سالاری	۲۱۰
		حذف دلالتان ورزشی	۲۱۱
		افزایش شایسته سالاری در انتصابات	۲۱۳
		جلوگیری از افزایش جیبی قیمت‌های بازیکنان و مربیان	۲۱۴
		جلوگیری از قراردادهای نامتعارف	۲۱۵
		کاهش استفاده نکردن از مدیران بازنشسته	۲۱۶
پیامدهای	پیامدهای پیشگیری از فساد	کاهش استفاده نکردن از مدیران دوشغله	۲۱۷
		کاهش تخلفات	۲۱۸
		جلوگیری از قطعی شدن ورزش	۲۱۹

پیامد	پیامدهای حرفه‌ای	افزایش تیم‌های سازنده	۲۲۰
		افزایش حس جذابیت و کیفیت بازی‌ها	۲۲۱
		واقعی بودن نتایج	۲۲۲
		توسعه و پیشرفت در ورزش	۲۲۳
پیامد	پیامدهای اجتماعی	توسعه ورزش حرفه‌ای	۲۲۴
		افزایش انگیزه	۲۲۵
		کاهش پول پرستی	۲۲۶
		افزایش هواداران	۲۲۷
شرایط مداخلگر	شیوع فساد	آرامش اجتماعی	۲۲۸
		ممانعت از رقابت سالم	۲۲۹
		دید منفی به ارکان ورزش	۲۳۰
		فساد اداری در بدنه ورزش	۲۳۱
		افزایش بی‌انگیزگی	۲۳۲
		بدبینی هواداران به نتایج	۲۳۳
		پارتی بازی در ورزش	۲۳۴
		کپی رایت در ورزش	۲۳۵
		شهرت طلبی افراد خاص	۲۳۶
		توجه به شهرت طلبی از سوی مدیران	۲۳۷
شرایط علی	ماهیت فساد	حاکم بودن فساد پنهان بر محیط ورزش حرفه‌ای	۲۳۸
		ساختار ناسالم	۲۳۹
		مشکلات سخت افزاری	۲۴۰
		ورود پول هنگفت در ورزش	۲۴۱
		فساد ریشه‌ای	۲۴۲
شرایط زمینه‌ای	نقش سیاسیون در ورزش	تهدیدات سازمانی از سوی افراد با نفوذ	۲۴۳
		نقش آفرینی سیاسیون در ورزش	۲۴۴
		استفاده ابزاری از ورزش در سیاست به عنوان عاملی برای رشد واسطه‌گری	۲۴۵
		سهم خواهی جریان‌ات سیاسی در ورزش	۲۴۶
		نفوذ و دخالت سیاسیون در ورزش	۲۴۷
		رانت سیاسی در ورزش حرفه‌ای	۲۴۸
		وجود ارتباطات سیاسی غیر متعارف	۲۴۹
شرایط زمینه‌ای	عوامل فنی و تخصصی	سیاست زدگی ساختار ورزش جهت ترویج واسطه‌گری	۲۵۰
		نبستن قرار دادهای حرفه‌ای	۲۵۱
		بی‌قاعدگی بودن دستمزدها	۲۵۲
		ورود مالکان خصوصی گزینش نشده به ورزش	۲۵۳
		نبود بنگاه‌های اقتصادی در بدنه ورزش	۲۵۴

بعد از کدگذاری مرحله به مرحله مفاهیم به دست آمده، تعداد ۲۵۴ کد اولیه غیر تکراری به دست آمد که در قالب ۴۰ مقوله طبقه‌بندی شدند.

شکل ۱: مدل عوامل موثر بر شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران

بحث و نتیجه‌گیری

در سال‌های اخیر، جهان شاهد رشد بی سابقه آگاهی نسبت به پیامدهای گسترش فساد بوده است. سازمان‌های بین‌المللی، دولت‌ها و نهادهای جامعه مدنی، فساد را به عنوان مانعی جدی برای تحقق حقوق شهروندی، دموکراسی، رشد کیفی و ثبات ملی و بین‌المللی مورد ارزیابی قرار می‌دهند. فساد، گذشته از آن که از نظر اخلاقی ناپسند است، بیشتر به آن علت که سبب بروز بسیاری از ناکارآمدی‌ها و دشواری‌ها برای تحول و توسعه اجتماعی و اقتصادی می‌شود، به کانون توجه بسیاری از اقتصاددانان، متخصصان علوم سیاسی و پژوهشگران علوم مدیریت تبدیل شده است (صادقی و همکاران، ۱۳۸۹). از این رو، پژوهش حاضر به دنبال شناسایی عوامل موثر بر شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران است. نتایج حاصل از کدگذاری‌ها نشان داد که شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران بر مبنای عوامل مختلفی قرار دارد. لذا زمانی که مکانیسم اثر این

عوامل به‌درستی شناسایی و تشخیص داده شود می‌توان شاهد رشد علمی و پیشگیری از شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران بود. در ادامه این عوامل به صورت جداگانه مطرح و در مورد آنها بحث می‌شود.

در این پژوهش یکی از عواملی که در خصوص شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران مورد بررسی قرار گرفت، شرایط علی بود. شرایط علی، مجموعه‌ای از عوامل اصلی به وجود آورنده پدیده مورد مطالعه می‌باشند (اشتراوش و کوربین، ۱۹۹۰). در این پژوهش شرایط علی شامل دوازده عامل بود: (۱) ضعف مدیریتی، (۲) بی‌عدالتی سازمانی، (۳) فساد سیستمی، (۴) عوامل ساختاری، (۵) عوامل سازمانی، (۶) نقش عوامل اجرایی در ورزش، (۷) سیاست سازمانی، (۸) منفعت و سود، (۹) نبود نظارت، (۱۰) منفعت طلبی، (۱۱) کم‌رنگ شدن اعتقادات و (۱۲) ماهیت فساد. این یافته‌ها با نتایج مطالعات هنری و محمودی (۱۳۹۸)، محمودی و همکاران (۱۳۹۷)، لام (۲۰۱۹)، تیگو^۱ (۲۰۱۶)، مسترز^۲ (۲۰۱۵) و زویتر^۳ (۲۰۱۴) همخوان بود. یکی از مهم‌ترین این عوامل با عنوان «ضعف مدیریتی» بود شامل موارد زیر بود: عدم شایسته‌سالاری در انتخاب مدیران، ابهام در انتصابات مدیریتی، عدم ثبات مدیریتی، نتیجه‌گرا بودن مدیران، وجود مدیران غیر ورزشی، عدم استقلال کاری، عدم مسئولیت‌پذیری، چند شغله بودن مدیران، تقویض اختیار خارج از مسئولیت، آشنا نبودن با قوانین و مقررات، عدم وجود چشم‌انداز و عدم برنامه‌ریزی. پینتو و همکاران^۴ (۲۰۰۸) بیان کردند زمانی که در سازمان طرح وظایف و تفکیک فعالیت‌های افراد یا بخش‌ها وجود ندارد، زمینه برای بروز سوء استفاده در افراد سازمان ایجاد می‌شود (پینتو و همکاران، ۲۰۰۸). در تبیین این نتایج می‌توان گفت برای جلوگیری از فساد در ورزش حرفه‌ای ایران، مسئولان ارشد و در سطوح پایین‌تر مدیران تیم‌های پایه و مدیران باشگاه‌های ورزشی باید مدیران شایسته‌ای را انتخاب نمایند. باید این فرصت را برای مدیران فراهم کنند تا زیر بناهای مهم را ایجاد و بتوانند با چشم‌انداز دراز مدت فساد را از بدنه سیستم ورزش حذف کنند. همچنین برای مدیران جوان‌تر باید دوره‌های آموزشی در نظر گرفته شود و آنان را با قوانین و مقررات جدید آشنا کرد تا بتوانند در سازمان ورزشی خود راه‌های پیشگیری و مبارزه با فساد را شناسایی کنند و قدم‌های مثبتی بردارند. از دیگر عوامل مهم شرایط علی، فقدان نظارت بود که شامل موارد زیر است: کاهش نظارت، کمبود بازرس و نبود بازرس مستقل در ورزش حرفه‌ای. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که نبود نظارت باعث می‌شود تا نظام‌ها از کار بیفتند و فساد در ورزش حرفه‌ای ایران شکل بگیرد. به نظر می‌رسد باید نگاه ویژه‌ای به این بحث شود، چراکه با اعمال نظارت‌های بیشتر و همچنین افزایش بازرسان مستقل در سازمان‌های ورزشی می‌توان از بروز فساد در ورزش حرفه‌ای ایران جلوگیری کرد.

یکی دیگر از عوامل مهم در زمینه شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران، شرایط زمینه‌ای بود. شرایط زمینه‌ای، مجموعه خصوصیات ویژه است که به پدیده‌ای دلالت می‌کند (اشتراوش و کوربین، ۱۹۹۰). در این پژوهش شرایط زمینه‌ای شامل ۱۰ عامل بود: (۱) نبود اخلاق در ورزش حرفه‌ای، (۲) باندبازی، (۳) ویژگی‌های

1. Teague
2. Masters
3. Zitzewitz
4. Pinto et al.

فردی، ۴) فساد سیاسی، ۵) فساد مالی، ۶) فساد در تیم‌های ورزشی، ۷) عدم شایسته سالاری، ۸) عوامل اجتماعی تشکیل دهنده فساد، ۹) نقش سیاسیون در ورزش و ۱۰) عوامل فنی و تخصصی. این یافته‌ها با نتایج مطالعات شفيعی و افروزه (۱۳۹۷)، محمودی و همکاران (۱۳۹۷)، وو و تانگ^۱ (۲۰۱۹) آتونوپولوس و بايرر (۲۰۱۹)، مانوليو همکاران (۲۰۱۹)، يلماز و همکاران (۲۰۱۸) و مانینگ (۲۰۰۵) همخوان بود. یکی از مهم‌ترین این عوامل فساد مالی بود. فساد مالی در این پژوهش شامل مستند سازی های مالی، عدم صداقت و پاک دستی مدیران، ابهام در صورت های مالی، فقدان سیستم ارزیابی و نرخ گذاری بازیکنان، عدم تفکیک بازرس قانونی از حسابرس، کمبود آیین نامه های مالی، عدم شفافیت های مالی و قراردادهای جعلی بود. در تبیین این نتایج می توان گفت که طی سال های اخیر شاهد کشف و آشکار سازی موارد متعددی از مفاسد مالی کلان در ورزش حرفه ای کشور بوده ایم. از طرف دیگر، جایگاه ورزش کشور در شاخص های فساد منتشر شده توسط سازمان شفافیت بین الملل، مطلوب نیست. بارها مقام معظم رهبری و سایر مسئولان عالی کشور بر تلاش در جهت پیشگیری و برخورد با مفاسد اقتصادی تاکید نموده و دستورالعمل ها و بخشنامه های متعددی در این زمینه تصویب و کمیسیون ها و کارگروه های متعددی جهت پیگیری ایجاد شده است. در سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی توسط مقام معظم رهبری نیز بر نظارت و پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی در جهت ایجاد رونق اقتصادی تاکید شده است. به نظر می رسد عدم توجه به ریشه های بروز فساد در ورزش و عدم تدوین راهکارهای مناسب جهت تضعیف یا محدود کردن این ریشه ها، از دلایل عدم کسب نتیجه مطلوب در مبارزه با فساد مالی می باشد. از دیگر موارد مهم شرایط زمینه ای، فساد سیاسی بود. فساد سیاسی در این پژوهش شامل فضای باز سیاسی، پیشنهاد رشوه از سوی سیاستمداران و نبود آزادی رسانه ای بود. آکتان^۲ (۱۹۹۳) فساد سیاسی را به استفاده از قدرت از جانب مقامات دولتی در بالاترین سطوح و افراد منتخب شامل قانون گذاران یا شبکه مرتبط با ایشان به منظور کسب منافع نامشروع خصوصی (فردی یا گروهی) تعریف کرده است (آکتان، ۱۹۹۳). فساد سیاسی مشخصاتی را نشان می دهد که به تمامی بخش های جامعه گسترش می یابد. فساد اقتصادی، فساد علمی و غیره همگی فسادهای سیاسی هستند که در نهادها و قوانین سیاسی ظاهر می شوند که به درستی شکل نگرفته است. فساد سیاسی در فرآیندهای سیاسی ظاهر می شود و در ارتباط بین بازیگران سیاسی رخ می دهد که در فرآیندهای سیاسی نقش دارند. بازیگر سیاسی که به دلیل فساد سیاسی، از حق تصمیم گیری برخوردار شده، از قدرت سیاسی و اختیاراتش برای نقض قوانین، قواعد و همچنین معیارهای اخلاقی استفاده می کند (آکتان، ۱۹۹۷). در تبیین این نتایج می توان گفت که یکی از مهم ترین زمینه های اصلی ایجاد فساد سیاسی در جامعه، رواج رابطه سالاری است که در جامعه دو آفت مهم را دامن می زند: نخست آن که مردم به شدت نسبت به نخبگان سیاسی بدبین می شوند که چنین پدیده ای به ضرر نظام و حاکمیت تمام می شود. دومین اثر نیز بی اعتمادی به ساختار و ناامیدی از آن است که در روندی زمانی به تمایز، فاصله گذاری و انقطاع افراد جامعه از حکومت می انجامد. بنابراین مقابله با زمینه های شکل گیری فساد سیاسی در ورزش

1. Wu & Tang

2. Aktan

می‌تواند هم زمان با مقابله با فساد سیاسی، فساد اقتصادی را نیز کاهش دهد. از این رو، الزام به پاسخگویی، پذیرش مسئولیت، شفافیت و عمل به قانون در کنار اصلاح قوانین نظارتی و پیگیری و کنترل مستمر فعالیت‌های سازمان‌ها و نهادهای مختلف می‌تواند تا میزان بالایی زمینه‌های فساد سیاسی در ورزش را از بین ببرد.

یکی دیگر از عواملی که در زمینه شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران مورد بررسی قرار گرفت، شرایط مداخله‌گر بود. شرایط مداخله‌گر، عواملی هستند که بر راهبردها اثرگذار هستند (اشتراوش و کوربین، ۱۹۹۰). در این پژوهش شرایط مداخله‌گر شامل ۱۱ عامل بود: ۱) خلاء قوانین و مقررات، ۲) فساد رسانه‌ای، ۳) فساد در بخش خصوصی، ۴) فساد در بخش دولتی، ۵) فساد در بین مربیان، ۶) فساد در بین ورزشکاران، ۷) فساد در بین داوران، ۸) عوامل برون سازمانی، ۹) دلالتی در ورزش، ۱۰) شرط‌بندی و ۱۱) شیوع فساد. این یافته‌ها با نتایج شفییعی و افروزه (۱۳۹۷)، محمودی و همکاران (۱۳۹۶)، مسترز (۲۰۱۵) و گورس، چادویک (۲۰۱۰) و راموس^۱ (۲۰۰۹) همخوان بود. از مهم‌ترین عوامل مداخله‌گر می‌توان به خلاء قوانین و مقررات اشاره کرد. خلاء قوانین و مقررات در این پژوهش شامل ضعف در قوانین و مقررات، دور زدن قوانین، اجرای سلیقه‌ای قوانین، تغییرات مداوم قوانین، پیروی نکردن از قوانین فدراسیون‌های ورزشی، سو استفاده از قوانین، عدم به روز بودن قوانین و کمبود نظارت بر قوانین و مقررات بود. به نظر می‌رسد که وجود قوانینی که از جامعیت کاملی برخوردار نیست، راه فرار از قانون و عدم اجرای آن را در کشور تشدید کرده است. از سوی دیگر، برخی مجریان قوانین خوب و بازدارنده را به درستی اجرا نمی‌کنند. لذا هسته فساد اداری و غیره شکل گرفته است. بنابراین باید در قوانین تجدید نظر کرد و قوانین سختی برای مبارزه با فساد در ورزش حرفه‌ای کشور اتخاذ نمود و برای افراد خاطی نیز مجازات‌های سنگینی در نظر گرفت. از دیگر عوامل مهم می‌توان به فساد در بین مربیان، ورزشکاران و داوران اشاره کرد.

یکی دیگر از عوامل شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران راهبردها بود. راهبردها، راه‌حل‌هایی هستند که برای مواجهه با پدیده ارائه می‌شوند (اشتراوش و کوربین، ۱۹۹۰). راهبردها در این پژوهش شامل ۴ عامل بود: ۱) راهبردهای مبارزه با فساد، ۲) آموزش مبارزه با فساد، ۳) افزایش عوامل و ۴) فرهنگ‌سازی. از عوامل مهم راهبردها می‌توان به راهبردهای مبارزه با فساد اشاره کرد. این یافته‌ها با نتایج محمودی و همکاران (۱۳۹۷) و حسنی و شمس (۱۳۹۱) همخوان است. حسنی و شمس (۱۳۹۱) بیان کردند شفافیت‌گرایی، ترویج فرهنگ وظیفه‌گرایی و احیای حس مسئولیت‌پذیری از عوامل مبارزه با فساد است. راهبردهای مبارزه با فساد در این پژوهش شامل موارد زیر بود: نظارت و کنترل، راهبردهای حقوقی، کنترل مالی تیم‌های حرفه‌ای، پرداخت به موقع حق و حقوق، احراز شرایط حرفه‌ای مدیران و مربیان، حذف دلالتان در ورزش، ترویج بازی جوانمردانه، گسترش بستر رقابت‌طلبی، از بین بردن روابط خارج از عرف، تشکیل بنگاه‌های اقتصادی در ورزش، استفاده از تجارب کشورهای دیگر در مبارزه با فساد، افزایش عوامل اجتماعی در ورزش، صدور به موقع و صریح احکام انضباطی، ورود نهادهای قضایی در ورزش، برخورد قضایی با مافیا و دلالتان ورزشی، برخورد جدی با صاحبان سایت‌های شرط‌بندی، توجه به تیم‌های پایه، کاهش تهدیدات سازمانی و برون سازمانی، کانال قانونی فروش و

خرید بازیکن، افزایش مجازات‌ها، افزایش ارتباط با نهادهای بین‌المللی مبارزه با فساد، گرفتن تست‌های مکرر دوپینگ، توسعه کمیته‌های اخلاقی در ورزش، جلوگیری از قانون کی‌رایت، افزایش بازرسان در سازمان‌های ورزشی، تشکیل کمیته‌های فنی، توجه به انتصابات، افزایش نهادهای مبارزه با فساد، ایجاد نهادهای مستقل برای مبارزه با فساد سازمانی، جلوگیری از قدرت طلبی مدیران، افزایش کمیته‌های انضباطی در تیم‌ها و ایجاد کمیته مبارزه با فساد در تیم‌های ورزشی. می‌توان گفت برای اینکه فساد در ورزش حرفه‌ای ایران ریشه کن شود باید به راهبردها توجه شایانی کرد. همچنین یکی دیگر از عوامل مهم در راهبردها، فرهنگ‌سازی است. فرهنگ‌سازی در این پژوهش شامل فرهنگ‌سازی از طریق توسعه رفتارهای مطلوب، توجیه مسئولیت‌های آگاهانه و احیای حس مسئولیت‌پذیری بود. می‌توان گفت که یکی از عوامل موثر با فساد فرهنگ‌سازی است. فرهنگ‌سازی در سنین پایه بنیان‌گذاری اصول اخلاقی در جامعه است، چرا که چنانچه افراد یک جامعه به اصول اخلاقی پایبند باشند، ناهنجاری آن جامعه به شدت کاهش خواهد یافت.

۹۱

آخرین عاملی که در زمینه شکل‌گیری فساد در ورزش حرفه‌ای ایران مورد بررسی قرار گرفت، پیامدها بود. پیامدها، شرایطی هستند که در صورت شکل‌گیری پدیده وجود می‌آیند (اشتراوش و کوربین، ۱۹۹۰). پیامدها در این پژوهش شامل سه عامل (۱) پیامدهای پیشگیری از فساد، (۲) پیامدهای حرفه‌ای و (۳) پیامدهای اجتماعی بود. با توجه به نظر صاحب‌نظران پیامدهای پیشگیری از فساد از مهم‌ترین عوامل هستند. در این پژوهش پیامدهای پیشگیری از فساد شامل موارد زیر بود: توسعه زیرساخت‌ها، از بین بردن بازیکن سالاری، حذف دلالتان ورزشی، افزایش شایسته‌سالاری در انتصابات، جلوگیری از افزایش جابجایی قیمت‌های بازیکنان و مربیان، جلوگیری از قراردادهای نامتعارف، کاهش استفاده نکردن از مدیران بازنشسته، کاهش استفاده نکردن از مدیران دوشغله، کاهش تخلفات و جلوگیری از قطعی شدن ورزش.

امید است که مسئولان و مدیران ورزشی بتوانند از این پیامدهای به دست آمده نهایت بهره‌وری را ببرند و شاهد بروز اتفاقات مثبتی در راستای مبارزه با فساد در ورزش حرفه‌ای ایران بود.

با توجه به نتایج به دست آمده پیشنهاد می‌شود که فدراسیون‌ها و حتی باشگاه‌های ورزشی به ایجاد یک سیستم نظارتی مشخص بر عملکرد مربیان، داوران، ورزشکاران و مدیران بپردازند. همچنین با توجه به اینکه یکی از عوامل به وجود آمدن فساد در ورزش حرفه‌ای ایران وجود بسترهای قانونی، مقررات پیچیده، قوانین مبهم و سایر موارد مشابه است، پیشنهاد می‌شود با تدوین قوانین و سیاست‌های ورزش حرفه‌ای بر اساس قوانین بین‌المللی موجود در فدراسیون‌ها و قوانین رسمی کشور در جهت کاهش فساد در ورزش حرفه‌ای گام برداشته شود.

منابع

- زارع، علیرضا؛ حیدری نژاد، صدیقه و شتاب بوشهری، سیده ناهید. (۱۳۹۵). «عوامل موثر بر بروز فساد اداری و روش‌های کنترل آن در وزارت ورزش و جوانان». فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش. ۳ (۴)، صص ۴۵-۵۵.
- شفیعی، شهرام و حکیمه، افروزه. (۱۳۹۷). «شناسایی و تبیین مولفه‌های موثر در بروز فساد در فوتبال ایران». دو ماهنامه مطالعات مدیریت ورزشی. ۱۰ (۴۷)، صص ۳۹-۶۶.
- محمودی، احمد؛ هنری، حبیب؛ یونسی، جلیل و شهلائی باقری، جواد. (۱۳۹۶). «تدوین الگوی عوامل بروز فساد در صنعت فوتبال». فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۳۸، صص ۵۵-۷۲.
- محمودی، احمد؛ هنری، حبیب؛ یونسی، جلیل و شهلائی باقری، جواد. (۱۳۹۷). «کاوش عوامل زمینه‌ای و مداخله‌گر بروز فساد در صنعت فوتبال ایران». نشریه مدیریت ورزشی. ۱۰ (۴)، صص ۶۶۱-۶۸۵.
- هنری، حبیب و محمودی، احمد. (۱۳۹۸). «تبیین الگوی کمی عوامل بروز فساد در صنعت فوتبال ایران با رویکرد نظریه داده بنیاد». فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش. ۶ (۲)، صص ۱۴۵-۱۶۳.
- تفت، آرین. (۱۳۹۳). «مقایسه تطبیقی محدودیت‌های حاکم بر آزادی مطبوعات در نظام حقوقی ایران و انگلستان». فصلنامه مطالعات حقوق بشر اسلامی.
- Aktan, C. (1997). "Siyasal Patoloji ve Siyasal Yozlaşma". Yeni Türkiye: Siyasette Yozlaşma Özel Sayısı, 11(14), 66-75.
- Aktan, C. C. (1993). "Posta Ve Telekomünikasyon Hizmetlerinde Yeniden Yapılanma Ve Özelleştirme Uygulamaları (Abd İngiltere Örnekleri)". İktisat İşletme ve Finans, 8(92), 55-73.
- Andvig, J. C., Fjeldstad, O. H., Weltzien, Å., Amundsen, I., Sissener, T. K., & Soreide, T. (2001). **Corruption. A review of contemporary research.**
- Ashforth, B. E., & Anand, V. (2003). "The normalization of corruption in organizations". Research in organizational behavior, 25, 1-52.
- Bac, M. (1998). "The scope, timing, and type of corruption". International Review of Law and Economics, 18(1), 101-120.
- Becker, G. S., & Stigler, G. J. (1974). "Law enforcement, malfeasance, and compensation of enforcers". The Journal of Legal Studies, 3(1), 1-18.
- Brasz, H. A. (1970). **The sociology of corruption.** In A. J. Heidenheimer (Ed.), **Political corruption: Readings in comparative analysis.** N.Y.: Holt, Rinehart and Winston.
- Bricknell, S. (2015). "Corruption in Australian sport". Trends and issues in crime and criminal justice, (490), 1.
- Brooks, G., Aleem, A., & Button, M. (2013). "Introduction: Fraud, Corruption and Sport". In *Fraud, Corruption and Sport (pp. 1-11)*. Palgrave Macmillan, London.
- Buraimo, B., Migali, G., & Simmons, R. (2016). "An analysis of consumer response to corruption: Italy's Calciopoli scandal". Oxford Bulletin of Economics and Statistics,

78(1), 22-41.

- Campbell, J. L., & Göritz, A. S. (2014). **“Culture corrupts! A qualitative study of organizational culture in corrupt organizations”**. *Journal of business ethics*, 120(3), 291-311.
- Cashmore, Ellis, and Jamie Cleland. (2014). **Football’s Dark Side: Corruption, Homophobia, Violence and Racism in the Beautiful Game**. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Collins, J. D., Uhlenbruck, K., & Rodriguez, P. (2009). **“Why firms engage in corruption: A top management perspective”**. *Journal of Business Ethics*, 87(1), 89-108.
- Den Nieuwenboer, N. A., & Kaptein, M. (2008). **“Spiraling down into corruption: A dynamic analysis of the social identity processes that cause corruption in organizations to grow”**. *Journal of Business Ethics*, 83(2), 133-146.
- Dimant, E., & Deutscher, C. (2015). **“The economics of corruption in sports: the special case of doping”**. Edmond J. Safra Working Papers, (55).
- Gardiner, J. A (2002). **“Defining Corruption”**. In: *A.J. Heidenheimer, and M. Johnston (Eds.), Political Corruption: Concepts and Contexts*. New Brunswick and London: Transaction Publishers. pp: 25–40.
- Gorse S, Chadwick S. (2011). **“The prevalence of corruption in international sport”**. Report Gambling Association, 11: 1-41.
- Gorse, S., & Chadwick, S. (2010). **“Conceptualizing corruption in sport: Implications for sponsorship programmers”**. *The European Business Review*, 2010, 40-45.
- Gorsira, M., Steg, L., Denkers, A., & Huisman, W. (2018). **“Corruption in organizations: Ethical climate and individual motives”**. *Administrative Sciences*, 8(1), 4.
- Goulding, C. (2002). **Grounded theory: A practical guide for management, business and market researchers**. Sage.
- Gross, M. (2011). **Organizations of corrupt individuals: a study of corruption in international cricket and the Catholic Church**.
- Hacker, F. (1981). **“Sozial psychologische Bedingungen der Korruption”**. In *C. Brnner (Ed.), Korruption und Kontrolle*. Böhlau, Wien.
- Heidenheimer, A. J. (2002). **“Perspectives on the perception of corruption”**. In *A. J. Heidenheimer, & M. Johnston (Eds.), Political corruption: Concepts and contexts*. N.J.: Transaction Publisher, New Brunswick.
- Jennings, A. (2006). **Foul! The secret world of FIFA: Bribes, vote rigging and ticket scandals**. (p. 61). London: HarperSport.
- Johnston, M. (2005). **Syndromes of corruption: wealth, power, and democracy**. Cambridge University Press.
- Karapetian, S. (2001). **“Russian law and the struggle against corruption, Russia on-**

- Russia**". 4. Corruption in Russia. March. Moscow: Moscow School of Political Studies. Centre for Post-Collectivist Studies, pp: 21-25.
- Khan, M. H. (1996). "A typology of corrupt transactions in developing countries". *Ids Bulletin*, 27(2), 12-21.
  - Lam, E. T. (2019). **Corruption in Sport: Causes, Consequences, and Reform**.
  - Liu, J., & Lin, B. (2012). "Government auditing and corruption control: Evidence from China's provincial panel data". *China Journal of Accounting Research*, 5(2), 163-186.
  - Luo, Y. (2005). "An organizational perspective of corruption". *Management and Organization Review*, 1(1), 119-154.
  - Maennig, W. (2005). "Corruption in international sports and sport management: Forms, tendencies, extent and countermeasures". *European Sport Management Quarterly*, 5(2), 187-225.
  - Maennig, W. (2005). "Corruption in international sports and sport management: Forms, tendencies, extent and countermeasures". *European Sport Management Quarterly*, 5(2), 187-225.
  - Maennig, W. (2008). "Corruption in international sports and how it may be combated". *International Association of Sports Economists & North American Association of Sports Economists, Working Paper Series*, 08-13.
  - Manoli, A. E., Antonopoulos, G. A., & Bairner, A. (2019). "The inevitability of corruption in Greek football". *Soccer & Society*, 20(2), 199-215.
  - Masters A. (2015). "Corruption in sport: From the playing field to the field of policy". *Policy and Society*, 1;34(2):111-23.
  - McKusker, R. (2006). "Review of Anti-Corruption Strategies". *Australian Institute of Criminology: Technical and Background Paper*, 23, Canberra: Australian Institute of Criminology.
  - McLaren, R. H. (2008). "Corruption: Its impact on fair play". *Marq. Sports L. Rev.*, 19, 15.
  - Min, K. S. (2019). "The effectiveness of anti-corruption policies: measuring the impact of anti-corruption policies on integrity in the public organizations of South Korea". *Crime, Law and Social Change*, 71(2), 217-239.
  - Myint, U. (2000). "Corruption: Causes, consequences and cures". *Asia pacific development journal*, 7(2), 33-58.
  - Nica, E., & Potcovaru, A. M. (2014). "The social construction of organizational reality". *Psycho sociological Issues in Human Resource Management*, 2(2), 56-61.
  - Numerato, D. (2009). "The media and sports corruption: An outline of sociological understanding". *International Journal of Sport Communication*, 2(3), 261-273.

- Nye, J. S. (1967). **“Corruption and political development: A cost-benefit analysis”**. American political science review, 61(2), 417-427.
- Pitt, L. F., & Abratt, R. (1986). **“Corruption in business—are management attitudes right?”** Journal of Business Ethics, 5(1), 39-44.
- Rabbiosi, L., & Santangelo, G. D. (2019). **“Host country corruption and the organization of HQ–subsidiary relationships”**. Journal of International Business Studies, 50(1), 111-124.
- Rabl, T., & Kühlmann, T. M. (2008). **“Understanding corruption in organizations—development and empirical assessment of an action model”**. Journal of business ethics, 82(2), 477.
- Ramos, M. A. (2009). **Game, set, match-fixing: Will international anti-doping initiatives pave the way for similar reform for corrupt betting in tennis**. Hous. J. Int'l L., 32, 201.
- Rose-Ackerman, S., & Palifka, B. J. (2016). **Corruption and government: Causes, consequences, and reform**. Cambridge university press.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1997). **Grounded theory in practice** Sage. Thousand Oaks CA.
- Tanzi, V. (1998). **“Corruption around the world: Causes, consequences, scope, and cures”**. Staff Papers, 45(4), 559-594.
- Treisman, D. (2000). **“The causes of corruption: a cross-national study”**. Journal of public economics, 76(3), 399-457.
- Van Duyne, P. C. (2001). **“Will caligula go transparent? Corruption in acts and attitudes”**. Forum on Crime and Society, 1, 73-95.
- von Arnim, H. H. (2003). **Korruption in Politik und Verwaltung**.
- Yilmaz S, Manoli AE, Antonopoulos, G.A. (2018). **“An anatomy of Turkish football match-fixing”**. Trends in Organized Crime, 23:1-9.
- Zyglidopoulos, S. C., & Fleming, P. J. (2008). **“Ethical distance in corrupt firms: How do innocent bystanders become guilty perpetrators?”** Journal of Business Ethics, 78(1-2), 265-274.